Lieta Nr. A420196416
Lietas arhīva Nr. AA43-0516-18/2
ECLI:LV:ADAT:2018:0411.A420196416.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 11.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Una Mihailova, tiesneši Valters Poķis un Ojārs Priedītis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par labvēlīga Dundagas novada domes administratīvā akta izdošanu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu un /pers. C/ pieteikumu par Dundagas novada domes 2016.gada 24.marta lēmuma Nr.83 (protokols Nr.4, 27.punkts) atzīšanu par prettiesisku, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 17.oktobra spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Dundagas novada domes (turpmāk – Dome) 2016.gada 24.marta lēmumu Nr.83 (protokols Nr.4, 27) „Par apstrīdēto administratīvo aktu" (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) kā administratīvā akta galīgo noformējumu nolemts:

1) uzdot /pers. C/ līdz 2016.gada 15.maijam sagatavot un Dundagas novada pašvaldības Būvvaldē (turpmāk – Būvvalde) iesniegt normatīvajos aktos noteiktā kārtībā sagatavotu būvniecības iesniegumu uz zemesgabala /Nosaukums A/ (adrese: /Nosaukums A/, /adrese/, kadastra Nr./numurs A/) nelikumīgi uzbūvēto divu siltumnīcu nojaukšanai vai pārvietošanai;

2) uzdot /pers. C/ līdz 2016.gada 15.jūnijam normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nojaukt uz zemesgabala /Nosaukums A/ nelikumīgi uzbūvētās divas siltumnīcas;

3) aizliegt uz zemesgabala /Nosaukums A/ nelikumīgi uzbūvēto divu siltumnīcu ekspluatāciju.

Pārsūdzētais lēmums, cita starpā, pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Pašvaldības rīcībā nav informācijas par siltumnīcu (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7) un saimniecības ēku – nojumes un malkas šķūņa, būvniecības laiku. Minētās būves, visticamāk, būvētas līdz 1995.gadam, kad spēkā stājās Ministru kabineta 1995.gada 7.janvāra noteikumi Nr.17 „Būvniecības noteikumi" un Būvniecības likums (pieņemts 1995.gada 10.augustā).

[1.2] Pašvaldības rīcībā nav informācijas, ka minēto būvju būvniecība veikta neatbilstoši konkrētā laika tiesiskajam regulējumam. Pašvaldībai arī nav tiesību pieprasīt būvniecības pamatotības atbilstības pierādījumus, jo no minēto būvju būvniecības pagājuši vairāk kā divdesmit gadi – šādu prasību izvirzīšana nebūtu samērīga un pārkāptu tiesiskās stabilitātes principu.

[1.3] Tomēr minētās būves netika atzītas par likumīgi uzceltām. Pašvaldība tikai pieņēma, ka minētās būves ir uzbūvētas līdz minēto normatīvo tiesību aktu spēkā stāšanās laikam, un secināja, ka šajā gadījumā nevar rīkoties šobrīd spēkā esošā Būvniecības likuma ietvaros, lai konstatētu patvaļīgu būvniecību. Būves valdītājam saskaņā ar Civilprocesa likuma nosacījumiem ir tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar pieteikumu par īpašumtiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu. Tāpat šādas tiesības ir zemes īpašniekam.

[2] /pers. B/ iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu saistībā ar būvēm – divām siltumnīcām, nojumi un malkas šķūni, kas atrodas zemesgabalā /Nosaukums A/. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] /pers. B/ ir nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese A/ īpašniece. Īpašums sastāv no 15,2 ha zemes, uz kuras atrodas /pers. B/ piederošas ēkas. Uz zemes atrodas arī sešas būves (četras apkurināmas siltumnīcas, nojume un malkas šķūnis), kuras uz /pers. B/ zemes uzbūvējis /pers. C/. Atbilstoši Būvvaldes 2015.gada 8.decembra atzinumam Nr.15-16-15/12/01 par šīm būvēm Būvvaldes arhīvā nav atrodama nekāda būvdokumentācija un tās ir uzskatāmas par patvaļīgām būvēm, kuru ekspluatācija ir prettiesiska.

[2.2] Pārsūdzētais lēmums daļā, ar kuru iestāde atturējusies pieņemt lēmumu par četrām patvaļīgām būvēm (divām siltumnīcām, nojumi un malkas šķūni), atzīstams par prettiesisku un ir atceļams.

[2.3] Lai gan nav zināms precīzs visu patvaļīgo būvju tapšanas datums, no visiem pieteikumam pievienotajiem pierādījumiem secināms, ka nav strīda par to, ka patvaļīgās būves ir tapušas vēl pirms 2014.gada 1.oktobra, t.i., pirms šobrīd spēkā esošā Būvniecības likuma spēkā stāšanās brīža. Konkrēto publiski tiesisko attiecību risināšanai ir piemērojamas ne vien Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr.500 „Vispārīgie būvnoteikumi" normas (147.-149.punkts), bet arī attiecīgi šobrīd spēkā esošais Būvniecības likums.

[2.4] Par četrām patvaļīgajām būvēm iestāde pēc būtības ir atturējusies pieņemt lēmumu, vienlaicīgi atzīstot, ka šīs būves uzskata par patvaļīgām. Normatīvie akti neparedz šādu iestādes alternatīvu lēmumu, līdz ar to šajā daļā tas nevar tikt uzskatīts par tiesisku.

[2.5] /pers. B/ par trešajām personām piederošu patvaļīgo būvju atrašanos uz viņai piederošā īpašuma pašvaldību ir informējusi jau kopš 2011.gada.

[2.6] Pārsūdzēto lēmumu iestāde nav pamatojusi ne ar vienu tiesību normu, kas imperatīvi nosaka, ka iestādei ir jāpieņem konkrēta satura administratīvs akts. Tādējādi iestāde ar šo ir pārkāpusi Administratīvā procesa likumā noteikto likuma atrunas principu.

[2.7] Nevar piekrist pārsūdzētajā lēmumā pārsūdzētajā daļā paustajai motivācijai, kas balstīta vienīgi uz Būvniecības valsts kontroles biroja rakstā par padomju laika būvniecības problemātiku Latvijā paustajām atziņām. Iestāde ar pārsūdzēto lēmumu ir radījusi bīstamu un no tiesiskā viedokļa nepieļaujamu precedentu, ka personai atliek vien paziņot, ka tās rīcībā nav nekādas būvdokumentācijas, bet būves ir būvētas kaut kad pirms 1995.gada,

lai persona tiktu pilnībā atbrīvota no jebkādām prasībām būvniecību veikt atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[2.8] Ir konstatējami fakti, kas liecina par to, ka četras strūdus būves ir uzbūvētas pēc 1995.gada. Proti, Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra ir izsniegusi izdrukas, no kurām konstatējams, ka nekustamā īpašuma aerofotografēšana kopš 1991.gada veikta 5 reizes (1994.gada 29.jūnijā, 2004.gada 10.oktobrī, 2007.gada 2.jūlijā, 2010.gada 22.maijā, 2014.gada 28.aprīlī). No izdrukām konstatējams, ka patvaļīgo būvju skaits dažādos datumos ir atšķirīgs. Secināms, ka iestādes lēmumā paustais pieņēmums par četrām patvaļīgo būvju tapšanu pirms 1995.gada ir acīmredzami kļūdains.

[3] Lietā kā trešā persona pieaicināts /pers. C/.

[4] Pieteikuma papildinājumos /pers. B/ lūgusi atlīdzinājumu par šī administratīvā procesa ietvaros nodarīto morālo kaitējumu un kā pamatojumu norādījusi turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Domes prettiesiskajā rīcībā ir saskatāma gan prettiesiska darbība, gan bezdarbība.

[4.2] Kā tas ir konstatējams no faktisko apstākļu izklāsta, tad Domes prettiesiskā rīcība turpinājusies arī pēc tam, kad Dome pēc vairāku gadu novilcināšanas beidzot uzsākusi administratīvo procesu. Proti, Dome jau uzsāktajā administratīvajā procesā pieļāvusi procesuālus pārkāpumus, neievērojot administratīvā akta izdošanas termiņu. /pers. B/, lai panāktu Domes likumā noteiktu rīcību, pat ir bijusi spiesta par Domi iesniegt sūdzību gan valsts iestādēs, gan tiesā. Tā, piemēram, konstatējams, ka, lai novērstu iestādes pieļautos procesuālos pārkāpumus, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija devusi Domei norādījumus turpmāk ievērot normatīvos aktus un nekavējoties izskatīt /pers. B/ iesniegumu. Procesa gaitā arī pati Dome ir rakstiski atzinusi pieļautos procesuālos pārkāpumus.

[4.3] Tiesības uz atlīdzinājumu personai jo vairāk garantējamas tad, ja iestāde prettiesisku rīcību pieļāvusi gan pirms administratīvā procesa uzsākšanas, gan tā laikā, gan visbeidzot arī pats gala rezultātā izdotais administratīvais akts (kopumā vai daļā) ir prettiesisks – kā tas ir šajā gadījumā.

[4.4] Lai gan aprakstītā Domes prettiesiskā rīcība, kas pieļauta dažādās procesa stadijās, raksturojas gan ar prettiesisku darbību, gan bezdarbību, abos gadījumos šai rīcībai ir bijušas vienotas sekas, proti, /pers. B/ labvēlīga administratīvā akta izdošanas novilcināšana. Šādu prettiesisku novilcināšanas taktiku iestāde piekopusi jau no 2011.gada, kas turpinājusies arī pēc administratīvā procesa uzsākšanas 2015.gadā. Visbeidzot, pieņemot pārsūdzēto administratīvo aktu, iestāde turpina aizkavēt /pers. B/ labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[4.5] /pers. B/ šo daudzo gadu laikā, tostarp ir radušies arī būtiski materiāla rakstura ierobežojumi un zaudējumi. /pers. B/ visu šo laiku ir bijusi liegta iespēja brīvi rīkoties ar savu īpašumu, gūt no tā finansiālu labumu, jo daļu no tās platības aizņem patvaļīgas būves. /pers. B/ nav bijušas iespējas īpašumu par saprātīgu cenu arī atsavināt, jo neviens nav vēlējies par tirgus cenu iegādāties šādu problemātisku īpašumu, kas daļēji apbūvēts ar patvaļīgām būvēm, kuru novākšanu īpašniece ar tiesiskām metodēm nav varējusi Domē panākt jau kopumā piecus gadus. Neskatoties uz to, /pers. B/ ir bijusi spiesta par visu minēto periodu Domei pilnā apmērā maksāt nekustamā īpašuma nodokli par īpašumu, ko viņa nevar pilnvērtīgi lietot.

[4.6] /pers. B/ gadiem ilgā gaidīšana un neziņa par iznākumu, kam par iemeslu ir bijusi Domes nevarība, tiesiskais nihilisms vai pat apzināta un mērķtiecīga kaitēšana /pers. B/ interesēm, raisījusi dziļu vilšanos un nožēlu par vietējās administratīvās varas vājumu vai korumpētību un nespēju vai nevēlēšanos aizstāvēt viņas tiesības. /pers. B/ gadu gaitā pastāvīgi izjutusi ar vien pieaugošu un nomācošu bezizejas un bezcerības sajutu, bet Domes attieksmi /pers. B/ uztvērusi kā pastāvīgu ņirgāšanos par viņu.

[4.7] /pers. B/ morālās ciešanas ir izraisījusi Domes prettiesiskā rīcība, neattaisnojamu iemeslu dēļ nepildot tai ar likumu noteiktās funkcijas.

[4.8] Dome ar prettiesisko rīcību ir būtiski aizskārusi /pers. B/ tiesības, radot ciešanas ilgstošā laika posmā.

[4.9] Konkrētajā gadījumā Domes prettiesiskajai rīcībai ir izteikti sistēmisks raksturs, kur pašvaldība ilgstoši, pat apzinoties un administratīvā procesā laikā arī rakstveidā atzīstot pieļautos pārkāpumus, tomēr mērķtiecīgi turpinājusi izvairīties uzsākt administratīvo procesu un vēlāk arī izdot /pers. B/ labvēlīgu administratīvo aktu. Tādēļ ir pamats uzskatīt, ka vienkārši atceļot administratīvo aktu, pašvaldības nevēlēšanās šādus jautājumus turpmāk risināt netiktu mainīta. Tādēļ nosakot naudas atlīdzības apmēru, ir jāņem vērā arī preventīvā funkcija. Ņemot vērā visu minēto, adekvāta atlīdzība par /pers. B/ nodarīto morālo kaitējumu būtu summa 2500 euro apmērā.

[4.10] Domes piekoptā prettiesiskā rīcība šajā lietā ir radījusi pietiekami lielu rezonansi visā Dundagas novadā. Tādēļ kā papildus atlīdzinājuma veids būtu nosakāms pienākums Domei Dundagas novada vietējā avīzē „Dundadznieks" publicēt atvainošanos par /pers. B/ nodarīto morālo kaitējumu.

[5.] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 10.maija lēmumu ierosināta administratīvā lieta Nr.A420201816, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu.

[6] /pers. C/ iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu.

[7] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 8.jūnija lēmumu nolemts apvienot vienā tiesvedībā administratīvo lietu Nr.A420201816 un administratīvo lietu Nr.A420196416.

[8] Ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 17.oktobra spriedumu noraidīts /pers. B/ pieteikums daļā par pienākuma uzlikšanu Domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu saistībā ar uz zemesgabala /Nosaukums A/ atrodošajām būvēm – divām siltumnīcām, nojumi un malkas šķūni – un noraidīts /pers. C/ pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atzīšanu par prettiesisku, kā arī atstāts bez izskatīšanas /pers. B/ pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu 2500 euro apmērā un atvainošanās noteikšanu. Spriedums, citstarp, pamatots ar turpmāk minētajiem motīviem.

[8.1] Izvērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesa secināja, ka divu siltumnīcu (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7), nojumes un malkas šķūņa būvniecības laiks nav nosakāms.

[8.2] Būvvaldes 2015.gada 8.decembra atzinumā norādīts, ka Būvvaldē attiecībā uz īpašumu /Nosaukums A/ nav atrodama nekāda dokumentācija (iesniegumi, būvniecības ieceres, būvprojekts), uz brīdi, kad pieteicēja /pers. B/ iegādājās īpašumu /Nosaukums A/ (2007.gada 28.marts), strūdus būves jau bija uzbūvētas, kā arī iepriekšējais īpašuma /Nosaukums A/ īpašnieks /pers. G/ nekādus iebildumus nav izteicis un uz patvaļīgas būvniecības esību savā īpašumā nav norādījis.

[8.3] Lietas materiālos atrodas 2007.gada 28.marta kadastra izziņa, kurā norādīts, ka šajā datumā uz /pers. G/ piederošās zemes atradās trīs citai personai piederošas un kadastrā reģistrētas būves: 1) viena dzīvokļa māja, kadastra apzīmējums /numurs B/, kā īpašnieks norādīts /pers. C/, adrese – /Nosaukums E/; 2) lauku saimniecību nedzīvojamā ēka, kadastra apzīmējums /numurs C/, kā īpašnieks norādīts /pers. C/, adrese – /Nosaukums E/; 3) lauku saimniecību nedzīvojamā ēka, kadastra apzīmējums /numurs D/, īpašuma tiesības nav noskaidrotas, adrese – /Nosaukums E/. Savukārt 2009.gada 28.decembrī /pers. C/ zemesgrāmatā nostiprinātas īpašumtiesības uz nekustamo īpašumu /Nosaukums E/ ar kadastra numuru /numurs E/, kas sastāv no dzīvojamās mājas ar kadastra apzīmējumu /numurs F/un palīgēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs D/. Tādējādi pieteicēja apšauba, ka atlikušās divas pirkuma līgumā norādītās saimniecības ēkas ir šobrīd dabā pastāvošā nojume un šķūnis, jo nedzīvojamā ēka ar kadastra apzīmējumu /numurs G/no kadastra datiem ir dzēsta.

[8.4] Tiesa konstatēja, ka attiecībā uz informācijas dzēšanu Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā (turpmāk – Kadastra informācijas sistēma) par būvi ar kadastra apzīmējumu /numurs G/ Valsts zemes dienesta 2010.gada 11.oktobra lēmumā norādīts, ka 2007.gada 24.maijā sastādīts akts par būves neesību, kurā konstatēts, ka informācija par minēto būvi dzēšama, jo „uzskatāma kā viena ar būvi 8850 014 0013 008", tādēļ Kadastra informācijas sistēmā dzēsts ieraksts par būvi ar kadastra apzīmējumu /numurs C/. Kaut arī pieteicēja /pers. C/ pārstāvis tiesas sēdē nevarēja paskaidrot, kāda ēka tika pievienota būvei ar kadastra apzīmējumu /numurs D/, tiesas ieskatā, nevar izslēgt iespēju, ka nojume un šķūnis ir saimniecības ēkas, kuras /pers. C/ iegādājās 1991.gada 7.oktobrī.

[8.5] Tiesa atzina, ka lietā nav iegūti pierādījumi, kas liecinātu par to, ka nojume un šķūnis nav 1991.gada 7.oktobrī noslēgtajā pirkuma līgumā norādītās saimniecības ēkas un tās būtu patvaļīgi uzbūvētas pēc šī pirkuma līguma noslēgšanas. Arī attiecībā uz siltumnīcām (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7) nav iegūti pierādījumi par to būvniecības laiku.

[8.6] Iepazīstoties ar lietā esošajām aerofotografēšanas izdrukām, kas veiktas 1994.gada 29.jūnijā, 2004.gada 10.oktobrī, 2007.gada 2.jūlijā, 2010.gada 22.maijā un 2014.gada 28.aprīlī, tiesa konstatēja, ka 1994.gada 29.jūnija aerofotografēšanas izdruka ir neskaidra, tās kvalitāte ir ievērojami sliktāka nekā vēlāk veikto izdruku kvalitāte, un no tās nav nepārprotami konstatējams, ka pieteicējas norādītās četras būves nepastāvēja šīs izdrukas veikšanas brīdī 1994.gada 29.jūnijā.

[8.7] Tiesas vērtējumā, likumdevējs Ministru kabineta 2007.gada 20.marta noteikumu Nr.182 „Noteikumi par nekustamā īpašuma objekta noteikšanu" (zaudējis spēku 2011.gada 1.jūnijā) 398.punktā ir skaidri norādījis, ka pirms 1993.gada 5.aprīļa būvēto būvju tiesiskums netiek pārvērtēts un tiek atļauta īpašuma tiesību reģistrācija.

[8.8] Lietā nav iegūti pierādījumi, kas liecinātu, ka nojume, malkas šķūnis un divas siltumnīcas (ar apzīmējumu Nr.6 un Nr.7) būvēti pēc 1993.gada 5.aprīļa vai vēlākā laika periodā. Ņemot vērā tiesiskās stabilitātes principu, nav pamata pārvērtēt būves tiesiskumu pēc tik ilga laika perioda. Tādējādi arī Domei nav pamata pēc šī perioda pārvērtēt šo būvju tiesiskumu un lemt par to nojaukšanu saskaņā ar Būvniecības likuma 18.panta piekto daļu.

[8.9] Ņemot vērā konstatēto, tiesa atzina, ka pieteicējas /pers. B/ pieteikums daļā par pienākuma uzlikšanu Domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu saistībā ar uz zemesgabala /Nosaukums A/ atrodošajām būvēm – divām siltumnīcām, nojumi un malkas šķūni – nav pamatots un noraidīts.

[8.10] No lietas materiāliem tiesa secināja, ka pieteicēja /pers. B/ ar prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas pieteicējai nodarīts Būvvaldes un Domes rīcības rezultātā, Domē nav vērsusies. Līdz ar to nav ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punktu pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu atstāts bez izskatīšanas.

[9] Par Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 17.oktobra spriedumu daļā, ar kuru noraidīts /pers. B/ pieteikums daļā un atstāts bez izskatīšanas pieteikums daļā, /pers. B/ iesniedza apelācijas sūdzību, tajā norādot pieteikumā un turpmāk minētos argumentus.

[9.1] Nevar piekrist tiesas atsaucei uz tiesu praksi, kurā norādīts, ka gadījumos, kad būvniecība notikusi pirms divdesmit un vairāk gadiem bez būvatļaujas vai būve ir uzbūvēta neatbilstoši projekta dokumentācijai, iestādei nebūtu pamata lemt par būves nojaukšanu saskaņā ar esošā Būvniecības likuma normām, jo faktiskie apstākļi šajā lietā ir būtiski atšķirīgi un nepieļauj tādu tiesisko risinājumu, kāds piemērots tiesas norādītajā tiesu praksē.

[9.2] Tiesa spriedumā izdarījusi patvaļīgu un uz pierādījumiem nebalstītu pieņēmumu, ka strīdus būves uzbūvētas līdz 1995.gadam. Tiesa šo pieņēmumu bija izdarījusi, pat neraugoties uz faktu, ka /pers. B/ bija iesniegusi pierādījumus, kas liecina par pretējo, proti, Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras izsniegtajiem ortofotokaršu attēliem.

[9.3] Tiesa ar spriedumu ir radījusi bīstamu, no tiesiskā viedokļa nepieļaujamu precedentu, ka personai atliek vien paziņot, ka tās rīcībā nav nekādas būvdokumentācijas, bet būves ir būvētas kaut kad pirms 1995.gada, kā to šajā lietā, neiesniedzot nekādus pierādījumus, bija apgalvojusi trešā persona, lai persona tiktu pilnībā atbrīvota no jebkādām prasībām būvniecību veikt atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Šādu pieeju katrā ziņā neatbalsta arī tiesu prakse, uz kuru tiesa šajā lietā bija nepamatoti atsaukusies.

[9.4] Par nepamatotu atzīstams un nevar piekrist tiesai par pieteikuma daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu un atvainošanās noteikšanu atstāšanu bez izskatīšanas. Morālais kaitējums tiek prasīts par Domes (augstākas iestādes) un nevis Būvvaldes (zemākas iestādes) rīcības rezultātā nodarīto kaitējumu, kā to tiesas sēdē bija precizējis pieteicējas pārstāvis. Šajā gadījumā /pers. B/ nebija saistoša lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība un tiesas lēmums atstāt šo blakus prasījumu bez izskatīšanas ir prettiesisks un atceļams.

[10] Dome paskaidrojumā par /pers. B/ apelācijas sūdzību atzina to par nepamatotu, pamatojoties uz to, ka apelācijas sūdzībā norādītie argumenti jau aplūkoti un tiesiski novērtēti gan pārsūdzētajā lēmumā, gan paskaidrojumos, gan tiesas spriedumā.

[11] /pers. C/ paskaidrojumā par /pers. B/ apelācijas sūdzību atzina to par nepamatotu. Lūgts ņemt vērā lietā jau iesniegtos pierādījumus, paskaidrojumus, lieciniekuliecības, spriedumā norādītos tiesas konstatētos faktus un secinājumus.

[12] Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.pantu pirmo daļu, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[13] Pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus un lietas dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms daļā.

[14] Ņemot vērā, ka ir iesniegta apelācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 17.oktobra spriedumu daļā, ar kuru noraidīts /pers. B/ pieteikums daļā par pienākuma uzlikšanu Domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu saistībā ar būvēm – divām siltumnīcām, nojumi un malkas šķūni, kas atrodas uz zemesgabala /Nosaukums A/, un par /pers. B/ pieteikuma daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu 2500 euro apmērā un atvainošanās noteikšanu atstāts bez izskatīšanas, apelācijas instances tiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.pantu izskata lietu daļā par pieteicējas prasījumu izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu, uzliekot pienākumu Domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu, un daļā par pirmās instances tiesas spriedumā iekļauto lēmumu atstāt bez izskatīšanas /pers. B/ pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Apgabaltiesa pārbauda prasījumu pamatotību.

I

[15] Attiecībā uz prasījumu izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu, uzliekot pienākumu Domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības

seku novēršanu, apgabaltiesa konstatē turpmāk minēto.

Ņemot vērā, ka pieteicējas prasījums ir saistīts ar labvēlīga administratīvā akta izdošanu, atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai, tiesai jāpārbauda, vai pieteicējai ir vai nav tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu. Turklāt lieta jāizskata atbilstoši lietas izskatīšanas laikā konstatētajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, jo tiesa nevar ar spriedumu uzlikt iestādei pienākumu piemērot spēku zaudējušas tiesību normas.

[16] Būvniecības likuma 18.panta otrā daļa paredz, ka būvdarbi, kas uzsākti vai tiek veikti bez būvatļaujas vai pirms tam, kad būvatļaujā, apliecinājuma kartē vai paskaidrojuma rakstā izdarīta atzīme par attiecīgo nosacījumu izpildi, gadījumos, kad attiecīgie lēmumi saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešami, kā arī būvdarbi, kas neatbilst būvprojektam un normatīvo aktu prasībām, ir kvalificējami kā patvaļīga būvniecība. Patvaļīga būvniecība ir arī būves vai tās daļas ekspluatācija neatbilstoši projektētajam lietošanas veidam vai būvdarbi, kas uzsākti bez attiecīgas projekta dokumentācijas, ja tāda nepieciešama saskaņā ar normatīvajiem aktiem.

Atbilstoši Būvniecības likuma 18.panta piektajai daļai patvaļīgu būvniecību konstatē būvinspektors vai attiecīgā par būvniecības uzraudzību atbildīgā pašvaldības iestāde.

Līdz ar to apgabaltiesa secina, ka tiesai ir jākonstatē, vai ir pamatots pieteicējas apgalvojums, ka divu siltumnīcu (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7), nojumes un malkas šķūņa būvniecība pieteicējai piederošajā zemesgabalā ir veikta patvaļīgi, t.i., bez būvatļaujas vai attiecīgas projekta dokumentācijas, ja tāda nepieciešama saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Ja šāda patvaļīga būvniecība ir veikta, Domei uzliekams pieteicējas pieteikumā norādītais pienākums pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu.

[17] Pirmās instances tiesa pārbaudīja pierādījumus lietā un konstatēja, ka lietā nav iegūti pierādījumi, kas liecinātu, ka nojume, malkas šķūnis un divas siltumnīcas (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7) būvēti pēc 1993.gada 5.aprīļa (datums, kad stājās spēkā likums „Par 1937.gada 22.decembra Zemesgrāmatu likuma spēka atjaunošanu un spēkā stāšanās kārtību") vai vēlākā laika periodā. Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedumā ir detalizēti izvērtēti pierādījumi un šāds tiesas secinājums ir pamatots.

Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums šajā daļā (pirmās instances tiesas sprieduma 13.1.-13.5.punkts) ir pareizs un pilnībā pietiekams, un apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentu izklāstu nenorādot. Papildus apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[18] Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka 1991.gada 7.oktobrī /pers. C/ iegādājās dzīvojamo māju /Nosaukums E/ Dundagas ciematā, Talsu rajonā, un trīs saimniecības ēkas (lietas 1.sējuma 75.lapas reverss un 76.lapa). Izvērtējot lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa pamatoti secināja, ka divu siltumnīcu (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7), nojumes un malkas šķūņa būvniecības laiks nav nosakāms.

Pirmās instances tiesa pamatoti arī secināja, ka nevar izslēgt iespēju, ka nojume un malkas šķūnis ir saimniecības ēkas, kuras /pers. C/ iegādājās 1991.gada 7.oktobrī, un ka lietā nav iegūti pierādījumi, kas liecinātu par to, ka nojume un malkas šķūnis nav 1991.gada 7.oktobrī noslēgtajā pirkuma līgumā norādītās saimniecības ēkas un tās būtu patvaļīgi uzbūvētas pēc šī pirkuma līguma noslēgšanas.

[19] Valsts zemes dienests sniedza informāciju (lietas 1.sējuma 124.?127.lapa), ka Kadastra informācijas sistēmā /pers. C/ īpašumā bija reģistrēta dzīvojamā māja ar kadastra apzīmējumu /numurs F/un būves ar kadastra apzīmējumu /numurs G/un /numurs/. Veicot nekustamā īpašuma uzmērīšanu, 2007.gada 24.maijā sastādīts akts par būves neesību, kurā konstatēts, ka būve ar kadastra apzīmējumu /numurs G/ir dzēšama, jo tā uzskatāma kā viena ar būvi ar kadastra apzīmējumu /numurs D/. Tādējādi no kadastra datiem secināms, ka Valsts zemes dienestā bija reģistrētas tikai 2 būves.

Ņemot vērā, ka būvju novērtēšanā konstatēts, ka būves ar kadastra apzīmējumu /numurs G/un /numurs/ ir apvienotas vienā būvē, un ka, vizuāli novērtējot, arī apgabaltiesas vērtējumā, saimniecības ēka ar kadastra apzīmējumu /numurs H/varētu tikt uzskatīta par vienu būvi (lietas 1.sējuma 70.lapa), apgabaltiesa uzskata, ka faktiskajā ēku nodošanas procesā līdz ar 1991.gada 7.oktobra pirkuma līguma slēgšanu šī saimniecības ēka varēja tikt novērtēta kā viena būve un līgumā kā divas saimniecības ēkas minētas nojume un malkas šķūnis, jo 2 liecinieki tiesas sēdē apliecināja šo būvju esību un citu saprātīgu izskaidrojumu, kāpēc 1991.gada 7.oktobra pirkuma līgumā ir norādītas 3 saimniecības ēkas, apgabaltiesa neatrod.

Apgabaltiesa konstatē, ka 1991.gada 7.oktobra pirkuma līgumā ir iekļauta atsauce uz Tehniskās inventarizācijas biroja 1991.gada 9.septembra izziņu Nr.412 par mājas vērtību, kura lietai nav pievienota. Lietas dalībnieki nav norādījuši uz šāda pierādījuma pieejamību. Tomēr apgabaltiesa uzskata, ka šim dokumentam lietā nav izšķirošas nozīmes. Tiesas sēdē liecinieks /pers. J/, kurš bija bijis kolhoza /Nosaukums F/ priekšsēdētājs no 1983.gada līdz kolhozu pārveidoja par kapitālsabiedrību, paskaidroja, ka pagājušā gadsimta 80.gadu vidū, kad /pers. C/ nolēma iemitināties mājās /Nosaukums E/, tur bija māja, un kolhozs visas mājas pārsvarā aprīkoja arī ar nepieciešamajām infrastruktūras būvēm, palīgēkām, kas nodrošināja mājsaimniecības funkcionēšanu. Ja kaut kā nebija, kolhozs uzbūvēja.

Apgabaltiesas vērtējumā, no liecinieka liecībām ir secināms, ka arī gadījumā, ja kolhoza uzceltā nojume un malkas šķūnis mājās /Nosaukums E/ nebija pienācīgi reģistrēta, šo būvju esības fakts ir apstiprināts. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka nojumi un malkas šķūni /pers. C/ ir ieguvis īpašumā ar 1991.gada 7.oktobra pirkuma līgumu.

[20] /pers. B/ apelācijas sūdzībā norādīja, ka 2014.gada 28.aprīļa aerofotografēšanas izdrukā patvaļīgās būves ir saskatāmas, bet 1994.gada 29.jūnija izdrukā šādas patvaļīgas būves nav atrodamas.

Izvērtējot lietas materiāliem pievienotās aerofotografēšanas izdrukas, apgabaltiesa konstatē, ka tās nav pietiekami skaidras, lai identificētu visus nofotografētajā apkaimē esošos objektus. Visās aerofotografēšanas izdrukās, izņemot 1994.gada 29.jūnija izdruku (lietas 84.lapa), ir skaidri saskatāmas siltumnīcas (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7). Savukārt nojume un malkas šķūnis nav precīzi saskatāmi (vai to aprises nojaušamas) nevienā aerofotografēšanas izdrukā.

Apgabaltiesa no Domes iesniegtajām nojumes un malkas šķūņa fotogrāfijām (lietas 237.lapas reverss un 238.lapa) konstatē, ka līdzās nojumei un malkas šķūnim ir lieli lapu un skuju koki, kuri noteikti ir auguši arī līdz 1994.gadam. Attiecīgi secināms, ka šie abi objekti 1994.gadā nevarēja būt precīzi saskatāmi 1994.gada 29.jūnija aerofotografēšanas izdrukā. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka 1994.gada 29.jūnija aerofotografēšanas izdruka nepierāda, ka nojume un malkas šķūnis 1994.gadā nepastāvēja.

Novērtējot nojumes un malkas šķūņa izskatu un stāvokli, apgabaltiesas ieskatā, nav iespējams precīzi noteikt šo būvju būvniecības laiku, jo ir acīmredzams, ka laika gaitā būvēm ir veikti uzlabojumi. Tomēr, ņemot vērā, pirmās instances tiesas tiesas sēdē nopratinātā liecinieka /pers. K/ liecināto, ka bez nojumes, kas savienota ar šķūnīti, bija arī divi pussabrukuši šķūnīši, un liecinieka /pers. J/ liecināto, ka ceļā uz mājām /Nosaukums E/ ēkas atradās gan pa labi (prezumējams, ka nojume un malkas šķūnis), gan pa kreisi (prezumējams, ka zemesgrāmatā reģistrētā saimniecības ēka), apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka lietā nav iegūti pierādījumi, kas liecinātu, ka nojume un malkas šķūnis būvēti pēc 1993.gada 5.aprīļa vai vēlākā laika periodā.

[21] Savukārt attiecībā uz siltumnīcām (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7) apgabaltiesa konstatē, ka atbilstoši Būvvaldes aprakstam (lietas 1.sējuma 209.lapa) siltumnīcas ir atvieglota koka karkasa konstrukciju būves, bez izbūvētiem pamatiem, karkass novietots uz grunts, ēku apbūves laukums nepārsniedz 60 m2.

Salīdzinot 1994.gada 29.jūnija aerofotografēšanas izdruku ar vēlākām izdrukām, apgabaltiesa secina, ka siltumnīcas (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7) vēlākās izdrukās ir labi saskatāmas, bet 1994.gada 29.jūnija izdrukā ir vāji konstatējams ar kokiem vai krūmiem neapaudzis laukums. Ņemot vērā, ka siltumnīcu precīzāka iezīmēšanās aerofotogrāfijās ir saistāma ar apstākli, vai siltumnīca konkrētajā laikā ir bijusi pārklāta ar plēvi, apgabaltiesa nevar izdarīt secinājumu, ka 1994.gada 29.jūnijā pie mājām /Nosaukums E/ nebija izvietoti siltumnīcu karkasi, arī ja fotogrāfijā siltumnīcu (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7) aprises nav konstatējamas.

Būvvalde arī paskaidroja (lietas 1.sējuma 227.lapa), ka Dundagas novada pašvaldības rīcībā nav informācijas par to, kādā laikā no 1994. līdz 1995.gadam bijusi pašvaldību prakse siltumnīcu būvniecības gadījumos un kādā veidā tikusi novērtēta būvniecība šādos gadījumos.

Apgabaltiesa konstatē, ka ar Latvijas Republikas Arhitektūras un celtniecības ministrijas 1993.gada 3.maija pavēli Nr.50 apstiprinātais Latvijas būvnormatīvs „Instrukcija ģimenes māju un zemnieku sētu projektēšanai" neprecizē, kas ir uzskatāms par būvi. Tomēr no būvnormatīvos noteiktā projekta dokumentācijas sastāva apgabaltiesa secina, ka ar plēvi pārklāta koka karkasa novietošana uz zemes netika atzīta par būvi, kas jāsaskaņo ar pagasta galveno arhitektu.

Ir vispārzināms, ka pagājušā gadsimta 90.gadu sākumā būvniecībā Latvijā daļēji tika izmantoti Padomju Savienībā apstiprinātie būvnormatīvi un būvniecības principi.

Pārskatot Ekonomikas ministrijas 2018.gada 13.februāra vēstulē norādīto Padomju Savienības būvnormatīvu par dzīvojamo ēku būvniecību „CNuN 2.08.01-89 „Dzīvojamās ēkas" (???? 2.08.01-89* „????? ??????", http://docs.cntd.ru/document/5200164, skatīts 2018.gada 28.martā), apgabaltiesa konstatē, ka būvnormatīvā, aprakstot arī viendzīvokļu dzīvojamo māju palīgēkas, tostarp kūtis, garāžas un citas, nav minēta īpaša kārtība nelielu ar plēvi apjumtu siltumnīcu būvniecībai. No minētā ir secināms, ka vispārīgi siltumnīcas kā ar plēvi pārklāta koka karkasa novietošanas uz zemes izmantošanas legalizācija nebija nepieciešama.

Līdz ar to nav konstatējams, ka vēsturiski siltumnīcu (apzīmētas ar Nr.6 un Nr.7) būvniecībai bija nepieciešama noteiktas dokumentācijas sastādīšana.

[22] Apgabaltiesa pārbauda, kādi ir patlaban spēkā esošie nosacījumi attiecībā uz laikā pirms 1993.gada 5.aprīlim būvēto ēku legalizāciju.

Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 7.panta pirmās daļas 2.punkta „c" apakšpunkts paredz, ka šā likuma izpratnē par nekustamā īpašuma īpašnieku atzīstama arī persona, kura reģistrēta Kadastra informācijas sistēmā kā īpašnieks un ieguvusi īpašuma tiesības uz būvi līdz 1993.gada 5.aprīlim, pamatojoties uz likumu „Par 1937.gada 22.decembra Zemesgrāmatu likuma spēka atjaunošanu un spēkā stāšanās kārtību".

Apgabaltiesa konstatē, ka likuma „Par 1937.gada 22.decembra Zemesgrāmatu likuma spēka atjaunošanu un spēkā stāšanās kārtību" spēkā esošā redakcijā nav iekļauti īpaši nosacījumi attiecībā uz šādu īpašuma tiesību reģistrēšanu.

Likumu „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 14.pants paredz, ka Civillikuma 968. (norma, ka uz zemes uzcelta un cieši ar to savienota ēka atzīstama par tās daļu) un 973.panta (analoga norma par koku piederību) noteikumi nav piemērojami un ēkas (būves) vai augļu dārzi (koki) līdz to apvienošanai vienā īpašumā ar zemi ir uzskatāmi par patstāvīgu īpašuma objektu, ja ir viens no šādiem nosacījumiem:

1) ēkas uzceltas un augļu dārzs (koki) iestādīts uz zemes, kas atbilstoši likumiem piešķirta šim nolūkam, iegūta darījuma rezultātā vai uz cita tiesiska pamata pirms Civillikuma lietu tiesību daļas spēkā stāšanās dienas (1992.gada 1.septembra), bet zemes īpašuma tiesības atjaunotas vai atjaunojamas bijušajam īpašniekam vai viņa mantiniekam (tiesību pārņēmējam) vai arī zeme piekrīt vai pieder valstij vai pašvaldībai;

2) ēkas iegūtas, privatizējot valsts vai pašvaldību uzņēmumus (uzņēmējsabiedrības) vai atsevišķus valstij vai pašvaldībai piederošus nekustamā īpašuma objektus;

3) ēkas uzceltas vai augļu dārzs (koki) iestādīts uz valstij vai pašvaldībai piederošas vai piekrītošas zemes, kas atbilstoši likumam piešķirta pastāvīgā lietošanā zemes reformas laikā;

4) ēkas (būves), izmantojot būvlietojuma tiesības, uzceltas kā privatizēto uzņēmumu blakus lietas [šīs ēkas (būves) uzskatāmas par patstāvīgu īpašuma objektu kopā ar privatizētajām ēkām].

No minētā izriet, ka gadījumā, ja pastāv kāds no normā minētajiem īpašuma iegūšanas veidiem un būvju īpašnieks vienlaikus nav zemesgabala īpašnieks, zemesgabala īpašniekam nav īpašuma tiesību uz šādām būvēm konkrētajā zemesgabalā.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1990.gada 24.augusta lēmumu Nr.115 „Par jaunu saimniecību izveidošanu Madonas, Saldus, Talsu un Valkas rajonos un saimniecību pārdēvēšanu Krāslavas, Saldus un Valkas rajonos" ar 1990.gada 1.aprīli kolhozs /Nosaukums F/ sadalīts četrās atsevišķās kopsaimniecībās – /Nosaukums F/, /Nosaukums I/, /Nosaukums J/ un /Nosaukums K/– un trīs apkalpojošās sabiedrībās – /Nosaukums L/, /Nosaukums M/ un /Nosaukums N/.

Kopsaimniecība /Nosaukums I/ un pieteicējs 1991.gada 7.oktobrī noslēdza pirkuma-pārdevuma līgumu par kopsaimniecībai /Nosaukums I/ piederošo dzīvojamo māju /Nosaukums E/ un trīs saimniecības ēku Talsu rajona Dundagas ciematā pārdošanu /pers. C/.

Ņemot vērā, ka kopsaimniecība /Nosaukums I/ ir izveidota uz kolhoza /Nosaukums F/ bāzes, apgabaltiesa vērtē, ka kopsaimniecības /Nosaukums I/ manta būtībā ir no kolhoza /Nosaukums F/ pārņemtā manta, uz kuru, apgabaltiesas vērtējumā, atteicas likums „Par lauksaimniecības uzņēmumu un zvejnieku kolhozu privatizāciju" (stājies spēkā 1991.gada 1.jūlijā).

Minētais likums reglamentē lauksaimniecības uzņēmumu un zvejnieku kolhozu privatizāciju, kas saistīta ar īpašuma formu maiņu. Likuma mērķis ir mazināt nelikumīgo kolektivizācijas metožu radītās sekas, mainot īpašuma formas lauksaimniecības uzņēmumos un zvejnieku kolhozos, kā arī veicināt privatizācijas procesu lauksaimniecībā un privātās uzņēmējdarbības attīstību, materiāli sekmēt zemnieku saimniecību veidošanos. Lauksaimniecības uzņēmumu un zvejnieku kolhozu privatizācija balstās uz esošo uzņēmumu kapitāla personificēšanu bezatlīdzības ceļā un tālāku tā izmantošanu uzņēmējsabiedrībās vai šā kapitāla nošķiršanu vienai personai (ģimenei) vai personu grupai, lai par aprēķinātajām kapitāla daļām, apgrozībā esošo naudu vai citiem maksāšanas līdzekļiem tā veidotu zemnieku saimniecību, individuālo uzņēmumu vai uzsāktu citu uzņēmējdarbību.

Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka dzīvojamo māju /Nosaukums E/ un ar to saistītās 3 palīgēkas /pers. C/ ir ieguvis 1991.gadā privatizācijas ceļā. Līdz ar to /pers. C/ ir tiesības uz būvju – nojume un malkas šķūnis – īpašumu.

[23] Ņemot vērā konstatēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas pieteikums daļā par pienākuma uzlikšanu Domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu zemesgabalā /Nosaukums A/ nav pamatots un ir noraidāms.

Vienlaikus apgabaltiesa norāda, ka likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 12.pants paredz, ka valdījums, kas nodibinājies pirms 1992.gada 1.septembra atbilstoši tajā laikā spēkā esošajiem likumiem, aizsargājams saskaņā ar Civillikuma noteikumiem.

Līdz ar to attiecībā uz /pers. C/ īpašuma sastāvā esošo nojumi un malkas šķūni pārsūdzētajā lēmumā norādītā kārtība, ka pieteicējs tiesības nostiprināt īpašuma tiesības zemesgrāmatā var iegūt tikai ar prasību tiesā atzīt īpašuma tiesības uz attiecīgajiem objektiem, un likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 14.panta ceturtās daļas piemērošana, nav pamatota.

II

[24] Atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai nelabvēlīgais administratīvais akts, ar kuru Dome atteikusi apmierināt /pers. B/ prasījumu, ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts, tas ir, priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, bet šī nelabvēlīgā administratīvā akta atcelšana nav patstāvīgs pieteikuma priekšmets. Apgabaltiesa pārbauda, vai pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā nav pieļauti procesuāli pārkāpumi.

[25] Lai gan pieteicēja pieteikuma papildinājumos (lietas 1.sējuma 94.-97.lapa) norādījusi, ka iebildumus par patvaļīgo būvniecību viņai piederošajā zemesgabalā viņa izteikusi jau 2011.gadā, apgabaltiesa konstatē, ka Dome 2011.gada 30.maijā ir sniegusi atbildi uz pieteicējas 2011.gada 3.maija iesniegumu, ko apstiprina pati pieteicēja. Apgabaltiesa nepārbauda minētās Domes vēstules pamatojumu, bet uzskata, ka gadījumā, ja pieteicēja nepiekrita sniegtās atbildes formai vai saturam, viņai bija iespēja vērsties administratīvajā tiesā, lūdzot uzlikt Domei pienākumu nodrošināt uz viņas zemesgabala esošo patvaļīgi uzcelto būvju nojaukšanu.

[26] Apgabaltiesa konstatē, ka atbilstoši pārsūdzētajā lēmumā norādītajam administratīvais process iestādē ir uzsācies ar /pers. B/ 2015.gada 6.maija iesniegumu par patvaļīgās būvniecības seku novēršanu īpašumā /Nosaukums A/, kas Dundagas novada pašvaldībā iesniegts 2015.gada 13.maijā (turpmāk – /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegums, lietas 1.sējuma 101. un 102.lapa).

Lietas materiāliem ir pievienoti šādi dokumenti:

1. /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegums (lietas 1.sējuma 61. un 62.lapa);
2. Būvvaldes 2015.gada 5.jūnija lēmums Nr.15?6/12 (lietas 1.sējuma 63.-65.lapa). Lēmums pieņemts, izskatot /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegumu;
3. /pers. B/ 2015.gada 25.jūnijā apstrīdēja Būvvaldes 2015.gada 5.jūnija lēmumu Nr.15?6/12 daļā, ar kuru atlikta lēmuma pieņemšana par patvaļīgo būvju legalizēšanu vai būvniecības radīto seku novēršanu;
4. Domes 2015.gada 31.augusta vēstule par izskatīšanas termiņa pagarināšanu (lietas 1.sējuma 103.lapa);
5. Domes 2015.gada 24.septembra lēmums Nr.172 (lietas 1.sējuma 13. un 14.lapa), ar kuru atcelts Būvvaldes 2015.gada 5.jūnija lēmums Nr.15?6/12 un Būvvaldei uzdots atkārtoti izskatīt /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegumu;
6. Būvvaldes 2015.gada 8.decembra atzinums Nr.15-16-15/12/01 par patvaļīgo būvniecību (lietas 1.sējuma 10.lapa), no kura secināms, ka pārbaude veikta, pamatojoties uz /pers. B/ 2014.gada 2.jūnija iesniegumu, kā arī uz /pers. B/ 2015.gada 22.oktobra un 2014.gada 7.jūlija iesniegumiem;
7. Būvvaldes 2015.gada 30.decembra lēmums, ar kuru uzdots /pers. C/ novērst patvaļīgās būvniecības sekas (lietas 1.sējuma 17. un 18.lapa). Lēmums pieņemts, atkārtoti izskatot /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegumu;
8. /pers. B/ 2016.gada 8.februāra minētā lēmuma apstrīdēšanas iesniegums (lietas 1.sējuma 72.-74.lapa);
9. pārsūdzētais lēmums.

[27] Apgabaltiesa pārbauda, vai minēto lēmumu pieņemšanā ir ievēroti Administratīvā procesa likumā noteiktie termiņi.

Apgabaltiesa konstatē, ka pašvaldības iestāde – Būvvalde – /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegumu ir izskatījusi Administratīvā procesa likuma 64.panta pirmajā daļā noteiktajā viena mēneša laikā.

Savukārt, pieņemot Domes 2015.gada 24.septembra lēmumu Nr.172, Dome nav laikus paziņojusi /pers. B/ par izskatīšanas termiņa pagarināšanu. Tomēr, ņemot vērā, ka Domes lēmums ir pieņemts četru mēnešu laikā pēc iesnieguma iesniegšanas, un ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 188.panta piektās daļas regulējumu, ja augstāka iestāde nav pieteicējam paziņojusi savu lēmumu sakarā ar viņa iesniegumu, pieteikumu tiesā var iesniegt viena gada laikā no dienas, kad persona ar iesniegumu vērsusies augstākā iestādē, apgabaltiesa neatzīst, ka minētā kavēšanās būtu uzskatāma par būtisku procesuālu pārkāpumu vai ka tā radījusi būtisku pieteicējas tiesību aizskārumu. Turklāt Dome 2015.gada 31.augusta vēstulē /pers. B/ atvainojās par termiņa kavējumu.

Apgabaltiesa konstatē, ka laiks no Domes 2015.gada 24.septembra lēmuma Nr.172 līdz Būvvaldes 2015.gada 30.decembra lēmuma pieņemšanai pārsniedz viena mēneša termiņu, bet nepārsniedz četru mēnešu termiņu. Lietas materiāliem nav pievienots Būvvaldes lēmums par /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarināšanu. Arī Būvvaldes 2015.gada 30.decembra lēmumā nav norādīts uz šāda lēmuma esību. Tādējādi ir konstatējams procesuāls pārkāpums.

Ja iestāde neievēro administratīvā akta izdošanas termiņu administratīvā procesa dalībniekam ir tiesības kārtībā, kāda noteikta administratīvā akta apstrīdēšanai, vērsties ar sūdzību augstākā iestādē par administratīvā akta neizdošanu un prasīt tā izdošanu. (J.Briede 49.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 494.lpp.).

Tādējādi, ņemot vērā, ka Būvvaldes lēmums ir pieņemts četru mēnešu laikā un ka tiesību normas paredz privātpersonas tiesību aizsardzību, apgabaltiesa uzskata, ka minētā kavēšanās nav uzskatāma par būtisku procesuālu pārkāpumu vai tādu, kas radījis būtisku pieteicējas tiesību aizskārumu.

[28] /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegumā norāda, ka jau 2014.gada 12.jūnijā būvinspektors sastādīja atzinumu par patvaļīgu būvniecību, bet pašvaldība, izņemot /pers. C/ administratīvo sodīšanu, nekādus lēmumus par patvaļīgās būvniecības seku novēršanu nav pieņēmusi.

Pieteicēja pieteikuma papildinājumiem par morālā kaitējuma atlīdzinājumu pievienoja arī:

1. Būvvaldes 2014.gada 9.jūnija skaidrojumu sastādītajam atzinumam Nr.8/2014 (lietas 1.sējuma 99.lapa) par kanalizāciju, siltumnīcām un elektrības kabeli;
2. /pers. B/ 2015.gada 20.aprīļa iesniegumu pašvaldības amatpersonām par atkārtotas pārbaudes veikšanu īpašumā /Nosaukums A/ saistībā ar patvaļīgu būvniecību.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējas 2014.gada 2.jūnija un 7.jūlija iesniegumus (lietas 1.sējuma 11. un 12.lapa) Būvvalde ir virzījusi saistībā ar administratīvā pārkāpuma lietas par /pers. C/ saukšanu pie atbildības par patvaļīgu būvniecību, kas sākotnēji ierosināta saistībā ar 2004.gadā

uzbūvētajām siltumnīcām. Minētais process noslēdzies ar Talsu rajona tiesas 2014.gada 1.decembra spriedumu lietā Nr.136010914. Ja pieteicēja uzskatīja, ka viņas iesniegumi ir izskatāmi citā kārtībā, viņai bija iespēja vērsties Domē kā augstākā iestādē.

Pieprasot Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas viedokli par /pers. B/ iesniegumu izskatīšanu pašvaldībā, pati /pers. B/ norādījusi, ka process pašvaldībā uzsācies ar /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegumu (lietas 1.sējuma 104.lapa).

Ņemot vērā, ka gan pašvaldības iestādes, gan pati pieteicēja būtībā atzina, ka administratīvais process, kas noslēdzies ar pārsūdzēto lēmumu, ir uzsācies ar /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesniegumu, apgabaltiesa vērtē, ka citi prasījumi attiecībā uz pašvaldības iestāžu iepriekš pieļautiem procesuāliem pārkāpumiem bija risināmi atsevišķi. Ņemot vērā, ka /pers. B/ uz šādiem procesuāliem pārkāpumiem 2015.gada 25.jūnija apstrīdēšanas iesniegumā un 2016.gada 8.februāra apstrīdēšanas iesniegumā nebija norādījusi, apgabaltiesa nekonstatē procesuālus pārkāpumus, Domei nevērtējot pašvaldības iestāžu rīcību līdz /pers. B/ 2015.gada 13.maija iesnieguma saņemšanai pārsūdzētajā lēmumā.

[29] Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa nekonstatē būtiskus procesuālus pārkāpumus pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā.

III

[30] Administratīvā procesa likuma 92.pants paredz, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

No minētās normas izriet, ka atlīdzinājuma pamats ir prettiesisks administratīvais akts vai faktiskā rīcība.

/pers. B/ apelācijas sūdzībā norādīja, ka viņa šajā lietā prasa morālā kaitējuma atlīdzināšanu par Domes, nevis Būvvaldes rīcību, tāpēc /pers. B/ ir tiesības ar prasījumu par atlīdzinājumu vērsties uzreiz tiesā.

Apgabaltiesa atzīst šādus /pers. B/ argumentus par pamatotiem. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 93.panta otro daļu pieteicējai ir tiesības pieteikumā par administratīvā akta vai faktiskās rīcības pārsūdzēšanu vienlaikus prasīt arī atlīdzinājumu. Tomēr tikai gadījumā, ja zaudējumus vai kaitējumu nodarījusi tieši augstāka iestāde zemākas iestādes lēmuma apstrīdēšanas procesā.

Apgabaltiesa šajā spriedumā atzina, ka /pers. B/ nav tiesību uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu un ka nav konstatējami būtiski procesuāli pārkāpumi pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā, t.i., nav konstatējams prettiesisks administratīvais akts vai faktiskā rīcība. Līdz ar to apgabaltiesa secina, ka /pers. B/ nav tiesību uz atlīdzinājumu saistībā ar Domes kā augstākas iestādes pieļautiem procesuālajiem pārkāpumiem pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā, jo nav konstatējams atlīdzinājuma pamats. Attiecīgi /pers. B/ prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu saistībā ar Domes pieļautiem procesuāliem pārkāpumiem pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā ir noraidāms.

[31] Attiecībā uz /pers. B/ pieteikuma papildinājumos norādīto morālā kaitējuma atlīdzinājumu par prettiesisko Domes un citu pašvaldības iestāžu rīcību, kas notikusi pirms /pers. B/ 2016.gada 8.februāra apstrīdēšanas iesnieguma sastādīšanas, kā to pamatoti secināja pirmās instances tiesa, /pers. B/ nav ievērojusi lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Attiecīgi pieteikums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu šajā daļā ir atstājams bez izskatīšanas.

Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 286.panta trešo daļu atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā iekļautā lēmuma atstāt bez izskatīšanas /pers. B/ pieteikumu daļā pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un apgabaltiesa pievienojas lēmuma motivācijai, izvērstāku argumentu izklāstu nenorādot.

Ņemot vērā, ka pieteicējas prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu aptver gan kaitējuma atlīdzinājumu saistībā ar Domes pieļautiem procesuāliem pārkāpumiem pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā, ko apgabaltiesa noraidīja, gan morālā kaitējuma atlīdzinājumu par prettiesisko Domes un citu pašvaldības iestāžu rīcību, kas notikusi pirms /pers. B/ 2016.gada 8.februāra apstrīdēšanas iesnieguma sastādīšanas, apgabaltiesa uzskata, ka ir pamats atcelt Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 17.oktobra spriedumā iekļauto lēmumu atstāt bez izskatīšanas /pers. B/ pieteikumu daļā un apgabaltiesai ar savu lēmumu jāizlemj jautājums pēc būtības, atstājot bez izskatīšanas /pers. B/ pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu par to prettiesisko Domes un citu pašvaldības iestāžu rīcību, kas notikusi pirms /pers. B/ 2016.gada 8.februāra apstrīdēšanas iesnieguma sastādīšanas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu un 323.panta pirmās daļas 3.punktu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. B/ pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Dundagas novada domei pieņemt lēmumu par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu un par morālā kaitējuma atlīdzinājumu daļā par Dundagas novada domes (turpmāk – Dome) 2016.gada 24.marta lēmuma Nr.83 (protokols Nr.4, 27) „Par apstrīdēto administratīvo aktu" pieļautiem procesuāliem pārkāpumiem.

Atcelt Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 17.oktobra spriedumā iekļauto lēmumu atstāt bez izskatīšanas /pers. B/ pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Atstāt bez izskatīšanas /pers. B/ pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu par prettiesisko Domes un citu pašvaldības iestāžu rīcību, kas notikusi pirms /pers. B/ 2016.gada 8.februāra apstrīdēšanas iesnieguma sastādīšanas.

Spriedumu daļā, ar kuru pieteikums noraidīts daļā, var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentam viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Spriedums daļā, ar kuru pieteikums daļā atstāts bez izskatīšanas, nav pārsūdzams un stājas spēkā no tā pieņemšanas brīža.

Tiesnese referente U.Mihailova

Tiesneši V.Poķis

O.Priedītis